

УДК 378.011.3-051:796]:37.018.4

DOI: <https://doi.org/10.33989/2075-146x.2019.23.183197>

ОКСАНА ДАНИСКО

ORCID ID 0000-0003-4040-562X

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ЗАСАДИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ В УМОВАХ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ

У статті на основі аналізу теоретичних джерел визначено психолого-педагогічні засади організації професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури в умовах змішаного навчання. Проаналізовано ідеї провідних учених щодо складових змішаного навчання (навчання в аудиторії віч-на-віч, онлайн електронне навчання і самонавчання в індивідуальному темпі) як інноваційної освітньої технології, що має потужний потенціал щодо модернізації вищої освіти загалом та професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури зокрема. Розглянуто переваги змішаного навчання над традиційним (економічна ефективність; підвищення продуктивності та інтенсивності навчання; автоматизація процесів передачі контенту та контролю знань; персоналізація навчання) та проблеми, що найчастіше виникають у студентів в умовах змішаного навчання (недостатній рівень комп'ютерної грамотності в цілому, зниження мотивації внаслідок технічних труднощів; відсутність самодисципліни, проблеми налагодження співпраці у комбінованому ресурсозбагаченому освітньому середовищі). Визначено та схарактеризовано ключові особливості змішаного навчання (студентоцентрованість, компетентісно зорієнтованість, інтерактивність). З'ясовано психолого-педагогічні засадничі напрями організації професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури в умовах змішаного навчання (формування позитивної мотивації та пізнавального інтересу студентів; вдосконалення навичок володіння освітньо-інформаційними технологіями, розвиток умінь організувати самостійну навчальну діяльність, забезпечувати оптимальний зворотній зв'язок та взаємодію) з урахуванням принципів провідних теорій навчання – біхевіоризму, когнітивізму, констрuktивізму та коннективізму.

***Ключові слова:** професійна підготовка; майбутні вчителі фізичної культури; змішане навчання; онлайн-дидактика*

Постановка проблеми. У сучасних умовах інформатизації вища освіта набуває інноваційних векторів розвитку, що характеризуються активним упровадженням електронного навчання, застосуванням дистанційних та мережових освітніх технологій, використанням у педагогічному процесі цифрових та телекомунікаційних інформаційних засобів. Означені тенденції актуалізують пошук та імплементацію нових моделей навчання у вищій школі, що здатні модернізувати знаннєву освітню парадигму, підвищити якість навчального процесу на засадах компетентісного підходу. Провідною місією сучасного закладу вищої освіти є професійна підготовка кваліфікованих, конкурентоспроможних на ринку праці фахівців, здатних до саморозвитку та самовдосконалення впродовж життя. Потужним чинником таких перетворень є змішане навчання (blended learning), що має потенціал інтенсифікації процесу професійного розвитку та становлення майбутніх фахівців за рахунок ефективної організації аудиторної та самостійної роботи студентів, формування комфортного освітньо-інформаційного середовища. Водночас змішане навчання – явище відносно нове у вітчизняній педагогічній теорії і практиці, що потребує більш детального вивчення. У цьому руслі відзначимо особливу значущість визначення психолого-педагогічних особливостей професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури в умовах змішаного навчання.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Аналіз наукової літератури дозволяє стверджувати, що проблема професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури є пріоритетним напрямом сучасних педагогічних пошуків, що відображено в працях Н. Степанченко, Л. Суценко, О. Тимошенка, П. Хоменка, Б. Шияна та ін.

У сучасному науковому дискурсі, переважно зарубіжному, також широко представлено питання вивчення сутності, становлення змішаного навчання як освітнього феномену (M. Driscoll, D. Clark, D. Painter, R. Frazee, B. Кухаренко, та ін.).

Питання шляхів упровадження змішаного навчання в практику закладів вищої освіти висвітлено у працях вітчизняних (О. Спірін, Н. Рашевська, Ю. Триус, А. Фандеева та ін.) та зарубіжних учених (Ю. Капустін, М. Мохова, М. Орлова, О. Прісмотрова та ін.).

Особливості використання у вищій фізкультурній освіті інформаційно-комунікативних та дистанційних технологій представлено в дослідженнях Р. Ахметова, О. Корносенко, Т. Круцевич та ін. Водночас проблема впровадження змішаного навчання у практику підготовки майбутніх учителів фізичної культури не було предметом спеціального наукового пошуку.

Огляд наукових публікацій з теми дослідження, аналіз практики організації змішаного навчання при підготовці педагогічних кадрів дозволив виявити суперечність між потенціалом змішаного навчання та недостатньою розробленістю психолого-педагогічних особливостей його організації в процесі професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури.

Мета дослідження – визначити психолого-педагогічні засади організації професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури в умовах змішаного навчання.

Виклад основного матеріалу дослідження. На відміну від більшості інших інноваційних педагогічних технологій, змішане навчання у сучасному науковому дискурсі не має усталеного визначення. Полірельєфність трактування означеної дефініції відбувається у руслі цифровізації та модернізації системи освіти, створення нових педагогічних методик, позаяк змішане навчання використовує інформаційно-комунікативні технології для поєднання аудиторного та позааудиторного навчання. Як зазначає Р. Хартлі, «Незважаючи на збереження традиційного формату студент-викладач, змішане навчання змінює традиційну модель організації освітньої взаємодії, розширюючи фізичні межі аудиторії і дозволяючи студентам навчитися в будь-який час і в будь-якому місці» (Адаптовано за Hartley, 2017).

Погоджуємося з думкою О. Прісмотрової про те, що переважна більшість зарубіжних дослідників – G. Dudeney, N. Hockly, C. Graham, Ю. Капустін та ін, котрі займаються проблемою змішаного навчання, виокремлюють два його базові складники – очне, аудиторне навчання (face-to-face learning) і комп'ютерно опосередковане / онлайн / дистанційне навчання (online learning) (Прісмотрова, 2018, с. 57). Водночас провідні українські науковці В. Кухаренко, А. Стрюк, Ю. Триус (Кухаренко, 2014) розглядають змішане навчання як поєднання трьох складових: навчання в аудиторії (classroom learning), онлайн електронне навчання (live e-learning) і самонавчання в індивідуальному темпі (self-paced learning).

У той час як більшість авторів ураховують інтеграцію процесів, що відбуваються в безпосередньому та онлайн спілкуванні, Дж. Піккіано і Ч. Дзюбан зі співавторами (Picciano, Dziuban et al., 2007) виокремлюють інші варіанти змішування: поєднання педагогічних підходів (від кооперації до змагання), змішування синхронних і асинхронних технологій, комбінування форматів навчання (від індивідуальної моделі до спільної групової діяльності), інтеграцію модальностей (від моно- до мультимодальних засобів), поєднання різних курсів у межах освітньої програми (онлайн та традиційні, нормативні та варіативні); залучення різних учасників (можливість залучати студентів і/або викладачів з інших закладів освіти).

У контекст нашого дослідження видається важливим погляд М. Дрісколла на змішане навчання як комбінацію різних технологічних підходів, режимів доставки дидактичного контенту, педагогічних прийомів та стратегій навчання (Driscoll, 2002, с. 54). Дослідниця визначає навчання як «перманентну зміну людської діяльності або потенціалу продуктивності <...> що має виникати в результаті досвіду та взаємодії студента зі світом» (Driscoll, 2000, с. 11), а сучасні інформаційно-комунікативні освітні технології мають забезпечувати процес розвитку міжособистісного спілкування суб'єктів едукативного процесу і одночасно корелювати з реальними професійними завданнями й результатами навчання в межах освітньої програми.

На сьогодні достатньою мірою визначено та схарактеризовано переваги змішаного навчання над традиційним: економічна ефективність; підвищення продуктивності та інтенсивності навчання; автоматизація процесів передачі контенту та контролю знань; персоналізація навчання. Це, своєю чергою, дозволяє студентам планувати та організувати процес самоосвіти, варіювати зміст навчання в залежності від індивідуальних потреб та інтересів; отримувати доступ до відкритих джерел інформації, комунікувати на відстані за допомогою сучасних цифрових і телекомунікаційних засобів. Водночас науковці виокремлюють проблеми, що найчастіше виникають у студентів в умовах змішаного навчання: недостатній рівень комп'ютерної грамотності в цілому, зниження мотивації внаслідок технічних труднощів (Азіатцева, 2014, с. 51); відсутність самодисципліни, проблеми налагодження співпраці у комбінованому освітньому середовищі (Фандеева, 2017).

Для того, щоб визначити особливості навчання та професійного розвитку майбутніх учителів фізичної культури в умовах змішаного навчання, необхідно з'ясувати сучасні вимоги до організації навчального процесу у закладах вищої освіти та узагальнити характеристики комбінованого ресурсозбагаченого освітнього середовища.

Під комбінованим ресурсозбагаченим освітнім середовищем (а саме таким є освітній простір змішаного навчання, що поєднує кілька складників) ми розуміємо багаторівневу систему впливів та умов квазіпрофесійного, навчально-професійного та особистісно-професійно розвитку й самовдосконалення студентів засобами програмно-методичних, інформаційно-комунікативних і комп'ютерно-орієнтованих технологій. Дане визначення охоплює різні аспекти, що в онлайн-дидактиці асоціюються з відомими теоріями, які найчастіше використовуються у створенні освітнього простору – біхевіоризмом, когнітивізмом, конструктивізмом та коннективізмом. Усі вони пояснюють процес навчання як тривалий стан (емоційний, психічний, фізіологічний), що виникає і змінюється в результаті набуття досвіду та взаємодії з новими смислами або з іншими людьми.

Отже, першим фокусом дослідження має бути узагальнення базових умов створення сприятливого середовища навчання у закладах вищої освіти навчальних закладах. На нашу думку, такими умовами є: постійна взаємодія між слухачами і викладачами, співпраця між студентами, активне навчання; можливість опрацювання та засвоєння матеріалу у зручному темпі, швидкий зворотний зв'язок, створення ситуації успіху, розвиток індивідуальних здібностей студентів. Наведені положення повною мірою корелюються з концептуальними підходами щодо сутності й характеристик змішаного навчання, мета якого – забезпечити індивідуальну траєкторію розвитку кожного студента на засадах індивідуалізації та диференціації.

Другим об'єктивом для аналізу є врахування контингенту студентів. Оскільки навчальна взаємодія відбувається у закладі вищої освіти, з особами, що здійснили професійне самовизначення, її організація певною мірою має враховувати специфіку навчання дорослих людей. Вітчизняна дослідниця О. Пашко виокремила такі засадничі умови, що, на нашу думку, можуть бути застосовані у змішаному навчанні студентів: 1) релевантність вимог освітньої програми навчальним потребам учасників навчального процесу; 2) урахування наявного і вдосконалення практичного досвіду студентів; 3) партнерський простір замість директивних і однонаправлених стосунків; 4) дотримання ефективної комунікативної культури (Пашко, 2013, с. 29). Сюди також відносимо

практикоорієнтованість освітнього процесу, його професійну спрямованість; самостійність та відповідальність студентів за навчання.

Третім важливим аспектом, що акцентує увагу на особливостях змішаного навчання та онлайн-дидактики, є забезпечення різних форм так званої присутності (педагогічної, соціальної, когнітивної) суб'єктів освітнього процесу (Garrison, Anderson, & Archer, 2000), обмін життєвим і професійним досвідом з метою досягнення якісного викладання і навчання в умовах комп'ютерно опосередкованої взаємодії.

Отже, важливими характеристиками змішаного освітнього середовища закладу вищої освіти є спрямованість на студента, формування в нього фахово значущої системи знань, умінь і навичок, відповідальності за результати освіти, самоосвіти та саморозвитку, партнерська взаємодія з іншими суб'єктами едукативного процесу. Таким чином, змішане навчання має бути студентоцентрованим, компетентнісно зорієнтованим та інтерактивним. Розглянемо більш детально означені особливості у контексті професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури.

Щоб змішане освітнє середовище відповідало першій умові – студентоцентрованості – адміністрація та викладачі закладу вищої освіти мають зосереджувати увагу на цілях, потребах, здібностях та інтересах кожного студента і добирати відповідні інструменти навчальної взаємодії з метою формування у майбутніх фахівців пізнавальної мотивації, розуміння цілей навчання і професійного розвитку та способи їх досягнення.

Вітчизняний дослідник Ю. Курнишев наголошує, що потужним мотиваційним фактором розвитку та саморозвитку вчителя фізичної культури є успіхи у формуванні педагогічної і спортивної майстерності, які проявляються у здатності майбутнього вчителя до професійно ефективного орієнтування і конструктивної перебудови способів діяльності й самовдосконалення (Курнишев, 2016, с. 10). З огляду на вищезазначене, професійна підготовка майбутніх учителів фізичної культури в умовах змішаного навчання має базуватися на методичній моделі ARCS підвищення мотивації студентів, запропонованій американським дослідником Дж. Келлером (*Мотивація в дистанційному освітньому процесі*, 2013). На думку вченого, спочатку необхідно привернути увагу студентів (Attention), переконати їх у важливості навчання (Relevance), підтримати впевненість у власних силах (Confidence) і в такий спосіб досягти задоволеності процесом навчання (Satisfaction). Означена концепція базується переважно на біхевіористській теорії пізнання, що пропонує педагогічну регуляцію поведінки студента в освітньому середовищі на основі вироблення та підкріплення позитивного ставлення до процесу здобуття знань, що сприяє підвищенню пізнавальної активності.

Наш практичний досвід засвідчує, що підвищенню академічної мотивації та зосередженню уваги студента до навчального змішаного курсу сприяють: інтерактивний контент (мультимедійні презентації, електронні підручники, відео-та флеш-анімація, візуалізація, елементи гейміфікації, формувальне оцінювання); доступність та зрозумілість різноманітних завдань; наявність чітких інструкцій та зразків щодо використання електронних сервісів та інструментів навчання; відповідний стиль спілкування з урахуванням потреб та специфіки аудиторії. Водночас зміст навчального курсу має становити практичну цінність для студентів, чому сприяє постановка чітких навчальних цілей на початку навчання; використання актуальних прикладів, реальних кейсів; забезпечення контекстуального зв'язку дидактичного матеріалу з подальшою професійною діяльністю та реалізація теоретичних положень на практиці; демонстрація прикладів взаємозв'язку успішної навчальної діяльності з подальшим професійним зростанням. Також студентам важливо знати критерії оцінювання та рівень вимог, щоб розуміти наскільки вони просунулись у процесі вивчення дисципліни, яких цілей змогли досягти, які завдання професійного розвитку реалізовано, які уміння та навички сформовано, а які потребують подальшого розвитку. Для цього важливо забезпечувати студентам можливість визначати та обирати індивідуальний темп і модальність опрацювання матеріалу, стратегії його засвоєння, а також відстежувати власний прогрес, чому сприяють електронні (цифрові, хмарні, програмні тощо) засоби організації та управління курсом. Своєю чергою, можливість самоконтролю сприяє формуванню відповідального ставлення студента до процесу навчання, а наявність підтримки з боку викладача додає студентам впевненості у власних силах, у здатності досягти запланованих освітньо-професійною програмою результатів. Разом все вищезазначене забезпечує створення ситуації успіху та задоволеності майбутніми вчителями фізичної культури процесом навчання, сприяє підвищенню якості освітнього процесу.

Для того, щоб змішане навчання відповідало другій умові і було компетентнісно зорієнтованим, важливо змістити акцент з накопичування нормативно визначеної сукупності теоретичних знань на формування й розвиток у студентів умінь і навичок їх практичного застосування.

За словами Ю. Танасійчук, професійна підготовка майбутнього вчителя фізичної культури є складною багаторівневою і багатокомпонентною системою, що спрямована на здобуття й розвиток достатнього для продуктивної професійної діяльності рівня компетентності у процесі навчання та в подальшій практичній діяльності (Танасійчук). З вищезазначеного логічно зробити висновок, що базовим критерієм професійної підготовки є здатність майбутнього вчителя фізичної культури ефективно здійснювати діяльність за фахом. Це, своєю чергою, передбачає практичне удосконалення спортивно-педагогічної майстерності під керівництвом викладача. Отже, в умовах змішаного навчання необхідно враховувати механізми, за допомогою яких традиційне та електронне навчання можуть бути ефективно інтегровані з метою оптимального розвитку академічних, універсальних та професійних компетентностей студентів. На нашу думку, електронний компонент доцільно використовувати в якості базового засобу на таких рівнях мислення (за таксономією Б. Блума): «запам'ятовування і відтворення», «розуміння інформації», «аналіз», «синтез» (позаудиторна самостійна робота з інтернет-ресурсами; самостійне вивчення окремих тем чи розділів курсу), тоді як на практичних етапах, де засвоєння матеріалу передбачається на рівнях «застосування» та «створення / оцінювання» (самостійна пізнавальна діяльність під час аудиторних занять; практична робота під керівництвом викладача) – в якості допоміжного. Важливо також сформулювати в студентів навички практичної роботи з електронним контентом та сервісами, а для цього необхідно

спочатку використовувати електронні ресурси в якості предмету навчальної діяльності, а згодом – як засіб вирішення навчальних та професійних завдань. Це, зі свого боку, вимагає від викладача вміння здійснювати проектування, реалізацію єдності репродуктивної (відтворювальної) і творчої діяльності, забезпечувати корельованість навчальної й дослідницької активності.

Американський дослідник Д. Мерріл обґрунтував вимоги щодо реалізації педагогічного дизайну змішаного навчання на засадах компетентнісного підходу, які, на нашу думку, цілком правомірно застосовувати у процесі професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури: 1) навчання має здійснюватися не на рівні заучування конкретних фактів, дій і операцій, а в процесі розв'язання реальних проблем або практичних завдань; 2) в якості основи для нового досвіду необхідно використовувати наявні знання, уміння й навички з урахуванням найближчої перспективи пізнавального й соціального розвитку студента; 3) навчання не повинне обмежуватися інформацією щодо предмету вивчення, а має демонструвати конкретні процеси, передбачати виконання практичних процедур, моделювання професійної діяльності та містити інструкції щодо їх реалізації; 4) навчання є ефективним, якщо студенти використовують набуті знання та навички для вирішення проблем, виявляють помилки або передбачають їх можливі наслідки; 5) результатом навчання має стати здатність студента до інтеріоризації нових знань та/або до їх використання у змінних умовах (Адаптовано за Наумов, 2019).

Означені положення цілком корелюються з положеннями теорії когнітивізму, яка, на думку В. Кухаренка, розглядає навчання як внутрішній процес, і втілюється в технологіях поетапного формування дій, проблемного та особистісно-орієнтованого навчання (Кухаренко, 2017). У результаті такого навчання відбуваються якісні зміни в структурі особистості майбутнього вчителя фізичної культури, що характеризують його здатність здійснювати подальшу соціально значущу професійну діяльність.

Інтерактивність змішаного навчання реалізується за рахунок багаторівневості, гнучкості та діалогічності освітньої взаємодії в умовах комбінованого ресурсозбагаченого середовища. Становлення цифрової педагогіки актуалізує значимість таких теорій навчання, як соціальний конструктивізм та коннективізм, що взаємопов'язані між собою. Відповідно до концептуальних положень соціального конструктивізму, навчання є процесом і результатом взаємодії людини та її соціального оточення. Роль викладача при цьому полягає в організації концептуальних інформаційних кластерів, взаємодія з якими допомагає студентам конструювати, створювати персоніфіковану систему особистісно та професійно значущих знань. Досягається це за допомогою забезпечення умов, коли студенти можуть створювати, винаходити і досліджувати нові та особисті способи використання набутих знань або умінь як в навчальній аудиторії, так і поза її межами, онлайн; можливості публічно (в тому числі і на практиці) демонструвати свої нові знання чи вміння, обґрунтовувати власну думку в групових дискусіях.

Згідно з концепцією коннективізму, що стає провідною у цифрову епоху, навчання розглядається як інтеракція, у процесі якої люди та спільноти обмінюються ідеями і вдосконалюють їх завдяки відкритим інформаційним мережам. Змішане навчання, таким чином, розглядається як взаємодія між студентом і його навколишнім середовищем, де комп'ютер та інтернет-ресурси виступають в ролі засобів передачі та здобуття знань. Отже, в технологічному аспекті йдеться про розвивальне навчання з використанням інформаційно-комунікаційних технологій.

Дж. Сіменс виокремив такі принципи коннективістського навчання: 1) навчання як процес здобуття знань базується на різноманітності поглядів та наукових підходів; 2) людина (викладач) – не єдине джерело знань, відтак навчання – це процес використання спеціалізованих комп'ютерних та інформаційних ресурсів; 3) усвідомлення того, що буде потрібним в найближчій перспективі, є більш важливим, ніж те, що вивчається в даний час; 4) сформована система цінностей та переконань, уміння комунікувати сприяють навчанню; 5) здатність бачити зв'язки між ідеями та концепціями є базовою навичкою людини нового тисячоліття; 6) ключове завдання освіти – формування актуальних знань, що постійно оновлюються, та здатності розпізнавати і пристосовуватися до змін шаблонів; 7) процес прийняття рішень також є частиною навчального процесу – уміння знаходити потрібну інформацію є більш важливішим, ніж механічне заучування теоретичних положень (Siemens, 2004). Таким чином, з метою забезпечення інтерактивності у процесі професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури в умовах змішаного навчання важливо сприяти міжособистісному обміну знаннями та навчальної і соціальної колаборації; заохочувати студентів до проблемно-пошукової діяльності, спонукати їх до конкуренції у досягненні цілей, активно обмінюватися знаннями та досвідом з іншими людьми за допомогою сучасних інформаційних технологій і відкритих освітніх ресурсів.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Професійна підготовка майбутніх учителів фізичної культури характеризується формуванням метапредметних, загальнопедагогічних знань, а також спеціальних фахових умінь і навичок. Особливої ваги в умовах інформатизації набуває організація комбінованого ресурсозбагаченого освітнього простору, використання новітніх технологій, персоналізація та диференціація, продуктивна професійна взаємодія. Змішане навчання як інноваційна технологія, що поєднує електронний та традиційний складники, дозволяє забезпечити реалізацію означених положень, підвищити ефективність освітнього процесу, зробити його більш привабливим на виклики часу, оскільки воно є студентоцентричним, компетентісно зорієнтованим та інтерактивним. Відтак дидактика змішаного навчання передбачає врахування таких психолого-педагогічних засадничих напрямів організації освітнього процесу: розвиток мотивації та пізнавального інтересу студентів; вдосконалення навичок володіння освітньо-інформаційними технологіями, формування вмінь організувати самостійну навчальну діяльність, забезпечувати оптимальний зворотній зв'язок та взаємодію.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо в обґрунтуванні концептуальної моделі професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури в умовах змішаного навчання.

Список використаних джерел

- Азиатцева, Т. В., & Кудинов, В. А. (2014). Фактор информационно-коммуникационной компетенции и связанные с ним проблемы смешанного обучения. *Вопросы кибербезопасности*, 5 (8), 50–51. Взято с http://cyberrus.com/wp-content/uploads/2015/02/vkb_08_09.pdf.
- Курнишев, Ю. А. (2016). Організаційний аспект мотивації саморозвитку майбутнього сучасного вчителя фізичної культури. *Theory and methods of educational management*, 1, 1–14. Взято з http://nbuv.gov.ua/UJRN/ttmuo_2016_1_10.
- Кухаренко, В. (2017). *Основні теорії навчання. Змішане навчання*. Взято з <http://dl.khpi.edu.ua/mod/book/view.php?id=12448&chapterid=1876>.
- Кухаренко, В. М. (2014). *Змішане навчання. Вебінар. «Intel-змішани»*. Взято з <http://vladimirkukharen.wiziq.com/online-class/2190095-intel-blended>.
- Мотивация в дистанционном образовании. Часть первая. Модель Келлера* (2013). Взято с <http://bakalavr-magistr.ru/news/188>.
- Наумов, В. (2019). *Принципы педагогического дизайна*. Взято с https://vnaumov.blogspot.com/2019/02/blog-post_27.html?fbclid=IwAR3.
- Пашко, О. (2013). *Навчання дорослих: виклики, специфіка, інтерактивні методи. Український досвід в регіональному економічному розвитку*. Львів: Галицька видавнича спілка.
- Присмотрова, О. С. (2018). *Формирование профессионально ориентированной иноязычной коммуникативной компетенции магистрантов лингвистического вуза* (Дис. канд. пед. наук). Нижегород. гос. лингвист. ун-т им. Н. А. Добролюбова, Нижний Новгород.
- Танасійчук Ю. Професійна підготовка майбутніх учителів фізичної культури в закладах вищої освіти. Взято з https://ffv.udpu.edu.ua/?page_id=4819.
- Фандеева, А. Є. (2017). Змішане навчання як технологія змін і трансформації. *Народна освіта: електронне фахове видання*, 2 (32). Взято з https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=4544.
- Chickering, A. W., & Gamson, A. F. (1987). *Seven principles for good practice in undergraduate education*. Racine, WI: The Johnson Foundation, Inc. Wingspread.
- Driscoll, M. (2000). *Psychology of Learning for Instruction*. Needham Heights, MA, Allyn & Bacon.
- Driscoll, M. (2002) Blended learning: Let's get beyond the hype. *E-learning*, 3 (3), 54.
- Garrison, D. R., & Archer, W. (2000). *A transactional perspective on teaching-learning: A framework for adult and higher education*. Oxford, UK: Pergamon.
- Graham, C.R. (2005). *Blended learning system: Definition, current trends and future direction*. In: Bonk, C.J., Graham, C.R. (eds.) *Handbook of Blended Learning: Global Perspectives, Local Designs*, pp.3-21. Pfeiffer, San Francisco
- Hartley, R. (2017, October) The impact of blended learning. Retrieved from <https://edtechnology.co.uk/Article/the-impact-of-blended-learning>.
- Picciano, A. G., & Dziuban, C. D. (Eds.) (2007). *Blended learning: Research perspectives*, Sloan Consortium, Needham, MA.
- Siemens, G. (2004, December, 12). *Connectivism: A Learning Theory for the Digital Age*. Retrieved from <https://web.archive.org/web/20180803131659/http://www.elearnspace.org:80/Articles/connectivism.htm>.

References

- Aziattseva, T. V., Kudinov, V. A. (2014). Faktor informatcionno-kommunikatcionnoi kompetentcii i sviazannye s nim problemy smeshannogo obucheniiia [The factor of information and communication competence and related problems of blended learning]. *Voprosy kiberbezopasnosti [Cybersecurity issues]*, 5 (8), 50–51. Retrieved from http://cyberrus.com/wp-content/uploads/2015/02/vkb_08_09.pdf [in Russian].
- Chickering, A. W., & Gamson, A. F. (1987). *Seven principles for good practice in undergraduate education*. Racine, WI: The Johnson Foundation, Inc. Wingspread.
- Driscoll, M. (2000). *Psychology of Learning for Instruction*. Needham Heights, MA, Allyn & Bacon.
- Driscoll, M. (2002) Blended learning: Let's get beyond the hype. *E-learning*, 3 (3), 54.
- Fandeeva, A. Ye. (2017). Zmishane navchannia yak tekhnolohiia zmin i transformatsii [Blended learning as technology of changes and transformation]. *Narodna osvita: elektronne fakhove vydannia [Public education: electronic professional publication]*, 2 (32). Retrieved from https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=4544 [in Ukrainian].
- Garrison, D. R., & Archer, W. (2000). *A transactional perspective on teaching-learning: A framework for adult and higher education*. Oxford, UK: Pergamon.
- Graham, C.R. (2005). *Blended learning system: Definition, current trends and future direction*. In: Bonk, C.J., Graham, C.R. (eds.) *Handbook of Blended Learning: Global Perspectives, Local Designs*, pp.3-21. Pfeiffer, San Francisco.

- Hartley, R. (2017, October 18) *The impact of blended learning*. Retrieved from <https://edtechnology.co.uk/Article/the-impact-of-blended-learning/>
- Kukhareno, V. (2017). *Osnovni teorii navchannia. Zmishane navchannia [Basic learning theories. Blended learning]*. Retrieved from <http://dl.khpi.edu.ua/mod/book/view.php?id=12448&chapterid=1876> [in Ukrainian].
- Kukhareno, V. M. (2014). *Zmishane navchannia. Vebinar. «Intel-zmishani» [Blended Learning. Webinar «Intel-Blended»]*. Retrieved from <http://vladimirkukharen.wiziq.com/online-class/2190095-intel-blended> [in Ukrainian].
- Kurnishev, Yu. A. (2016). Orhanizatsiyni aspekt motyvatsii samorozvytku maibutnoho suchasnoho vchytelia fizychnoi kultury [Organizational aspect of self-development motivation of future modern physical education teacher]. *Theory and methods of educational management*, 1, 1–14. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/ttmuo_2016_1_10 [in Ukrainian].
- Motivatciia v distancionnom obrazovanii. Chast pervaia. Model Kellera [Motivation in distance education. Part first. Model of Keller]* (2013). Retrieved from <http://bakalavr-magistr.ru/news/188> [in Russian].
- Naumov, V. (2019) *Printsipy pedagogicheskogo dizaina [Principles of pedagogical design]*. Retrieved from https://vnaumov.blogspot.com/2019/02/blog-post_27.html?fbclid=IwAR3 [in Russian].
- Pashko, O. (2013) *Navchannia doroslykh: vyklyky, spetsyfika, interaktyvni metody. Ukrainskyi dosvid v rehionalnomu ekonomichnomu rozvytku [Adult teaching: calls, specificity, interactive methods. Ukrainian experience in regional economic development]*. Lviv: Halytska vydavnycha spilka [in Ukrainian].
- Picciano, A. G., & Dziuban, C. D. (Eds.) (2007), *Blended learning: Research perspectives*, Sloan Consortium, Needham, MA.
- Prismotrova, O. S (2018). *Formirovanie professionalno orientirovannoi inoiazychnoi komunikativnoi kompetentcii magistrantov nelingvisticheskogo vuza [Formation of professionally oriented foreign communicative competence of Master's degree students of unlinguistic higher educational institution]* (D diss.). Nizhnii. gos. lingvist. un-t im. N.A. Dobrolyubova, Nizhnii Novgorod [in Russian].
- Siemens, G. (2004, December, 12) *Connectivism: A Learning Theory for the Digital Age*. Retrieved from <https://web.archive.org/web/20180803131659/http://www.elearnspace.org:80/Articles/connectivism.htm>
- Tanasiichuk, Yu. *Professional training of future teachers of physical culture in institutions of higher education* Retrieved from https://ffv.udpu.edu.ua/?page_id=4819 [in Ukrainian].

DANYSKO O.

Poltava V. G. Korolenko national pedagogical University, Ukraine

PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL PRINCIPLES OF FUTURE PHYSICAL CULTURE TEACHERS' PROFESSIONAL TRAINING IN CONDITIONS OF BLENDED LEARNING

In the article on the basis of theoretical sources' analysis the psychological and pedagogical principles of future physical culture teachers' professional training organization in conditions of blended learning are defined. The ideas of leading scientists concerning the blended learning constituents (training in classroom face-to-face, online e-learning and self-training in individual rate) are analysed as innovative educational technology that has powerful potential in relation to modernisation of higher education in whole and future physical culture teachers' professional training in particular.

Advantages of blended learning above traditional (economic efficiency; increase of productivity and intensity of studies; automation of processes of content transmission and knowledge level control; personalization of education) and problems that mostly arise up for students in conditions of blended learning (insufficient level of computer literacy in whole, motivation decrease as a result of technical difficulties; absence of self-discipline, problem of collaboration establishment in combined resourceful educational environment) are considered.

It is marked that future physical culture teachers' professional training is characterized by formation of metadisciplinary, general pedagogical knowledge, and also special professional abilities and skills. Therefore, in conditions of informatization the main point is the organization of combined resourceful educational environment, use of the newest technologies, personalization and differentiation, productive professional cooperation. The main characteristics of blended learning are defined: it must be student-centered, based on competence approach, oriented on formation of professional knowledge, abilities and skills of future physical culture teachers in the process of serious integration of online and offline constituents on principles of active cooperation, collaboration and co-creation.

Psychological and pedagogical fundamental directions of future physical culture teachers' professional training are found out in conditions of blended learning (positive motivation and cognitive students' interest formation; perfection of skills of possessing educational-informative technologies, development of abilities to organize independent educational activity, provision of optimal feed-back and cooperation) taking into account the principles of leading educational theories – behaviourism, cognitivism, constructivism and connectivism.

Key words: professional training; future physical culture teachers; blended learning, online-didactics

Стаття надійшла до редакції 20.01.2019 р.